

VII. Elmúlt vidámság nyomában

Most, hogy Budapest utcáin bolyongok és meg-megrátnéva a romboló tegnaptól a régmúltba menekülök, látom, hogy a mi városunk tulajdonképpen mennyire fiatal. Már a legutóbb is megemlítettem, hogy idén egyes épületek, sőt egyes városrészek jubilálnak. E héten arra döbentem rá, hogy egyik legfőbb büszkeségünk, az igazi világörökség, éjszaka ragyogó villanyfényes [Nagykörútunk] csak az évben lesz ötven esztendőse. 1896 augusztus 31-én nyitották meg, miután ezt megelőzően hosszas vita folyt arról, hogy ne inkább a Duna folyjon-e a helyén? Igen sokan ugyanis amellett kardoskodtak hogy a Margit-hídtól a Boráros-terig terjedő részen Dunacsatornát kell létesíteni, ahol a forgalmat gondolatokkal bonyolítanák le. Szerencse, hogy

ez a terv nem valósult meg, mert akkor még több hidunkat rombolták volna össze a faszte gonosztevők.

Igy tehát most száraz lábbal keltem át a Nagykörúton és befordultam az Andrássy-útra, amely szintén az évben jubilál. 1878-ban adták át a forgalomnak Előbb Sugár-útnak akarták elkeresztelni, de végül is létrehozójáról, Andrássy Gyuláról nevezték el. Igaz ugyan, hogy a mai napig nincs se eleje, se vége illetve folytatása, de azért mégis a legszebb átvonalunk. A barbár dúlás nyomaival ezen a részen is nyakra-főre találkozunk. A rombolás és a gyűlölet megszállottjai itt is kitombolták magukat. A milleniumi emlékmű szobrai, csoportozatai is részben csonkán merednek felénk. A városligeti tó vízvezetékjének berendezése tönkretéve és ugyancsak sérült a Vajdahunyad vára is. Nem kímélték ezek senki és semmit. Mint annyiszor, mostani budapesti sétáim során, megint ökölbe szorul a kezem... és visszaálmodom magam abba a korba, amikor Budapest élni kezdett...

Itt a Hősök-terén áll szemben egymással a két szomszéd vár. A béke, a művészet várai: a Szépművészeti Múzeum (ejnye, neki is gratulálni kell! 1906-ban született és most lesz negyven éves) és a Műcsarnok. Ez utóbbiban a múlt század végén és a mostani elején számtalan hírtartottak a képzőművészek. Foszty Árpáddal az élen hónapokig dolgozott a festőművészek és szobrászok vezérekara, hogy a Műcsarnok bálja méltó legyen hírnevéhez. Még Munkácsy Mihály is eljött Párisból,

amikor a Hősök-terén még épebben állt a Milleniumi emlékmű

hogy megjelenésével még vonzóbbá tegye a tó amúgyis kimagasló esz ményét.

Emitt a tó, amely nyáron és télen egyaránt annyi kedves szórakozást nyújtott. A híd sarkánál perces állt. Három krajcár volt az óriás sóskifli és abból jölkünk mi is, meg a tavon úszkáló hattyúk is, amelyek ragadtól estig nyújtogatták csőrüket az adományok felé. Délutánonként, különösen szombaton és vasárnap, vidám csónakázók lepték el a kis tavat és örültek az életnek Isten szabad ege alatt.

Általában, ha a század elején egyáltalában lehetett demokráciáról beszélni, a Városliget volt az egyetlen igazán demokratikus hely. Itt van például a vurstli. Mutatványos bódék pódiumán színes trikóban álltak egymás mellett a kiképzők és előtűk körbe oszobák és nagyságák, közlegények és katonatisztek, munkások és úrlak. Egyformán álmétkodva és ünnepleten hallgatták Liliomot, amikor így csábította a közönséget: »Hát lebei urak folyvást, folyvást! Itt látható az orriás kígyó! Fejétől a farkáig tíz méter, farkától a fejéig húsz méter, összesen ötven méter! A ringhupilon sem volt osztálykülönbség. Felült biz arra mindenki, aki magas lóról akart letakinteni a világra. A barlangvasút sárkányvonatára is felültünk, hogy néhány percre elgyönyörködjünk egy fantasztikus tündérvilágban... no meg, hogy egy-két csókot is lopjunk a fűzőben feszengő imádottunktól. Elpusztult a Foszty-körkép is, amelyen annyiszor csodálunk meg áhítattal Árpád apánk bejövetelet. A panoptikum viaszabái már kevesebb vonzóerővel bírtak. A gyengébb idegzetűek nem bírták el

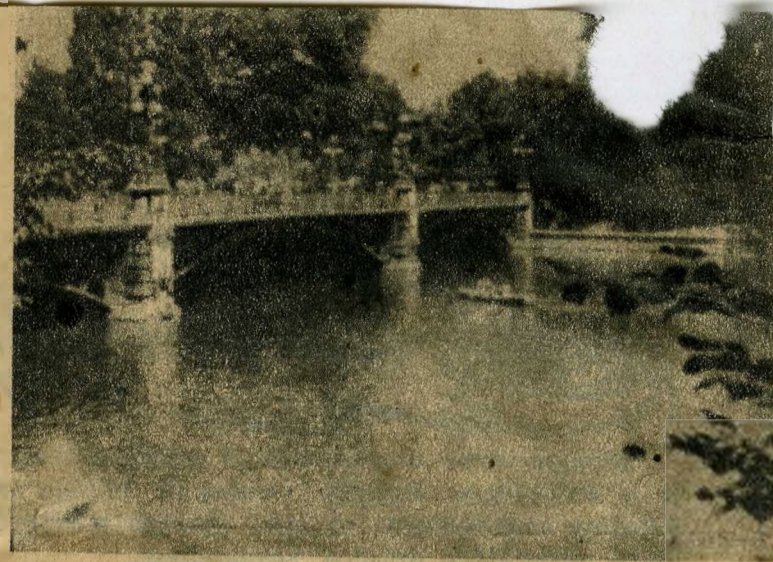

Akik magas lóról tekintettek le ránk

a látóvalókat, amelyek főleg a legírisszebb rablógyilkosságok áldozatait és tettesait mutatták be. Ma viszont nem tud nekünk annyi horzalmat nyújtani, amennyit az elmúlt esztendőkből átélünk.

Előtűt a Barokk-cirkusz is. Gyermekkorunk kedvenc látogatóhelye volt, ahol három krajcárért délután négytől este tíznegyig álmétkodhattunk a folytatódó előadások látóvalóiban és fapozhatunk Jancsinak, az énekes bohócnak. A cirkusznak ugyanis kívül is voltak állóhelyei. Be lehetett nézni a nyitott ablakokon és időnként a körbehordott tányérba kellett behozni egy-egy krajcárt. Aki »kitűnően helyezkedett«, az az egész délután megúszhatta két vagy három obulussal.

A bővebb pénzűek az Angol-parkot keresték fel. A hullámvadászatok vidám sikolya, az elvárszolt kastély nézőinek ünnepledi kacagása és a katonasereg patogó muzsikája fogadták az ide belépőket. A legfőbb látványosság a Tanagra-színház volt. Mint ahogy a legnépszerűbb pesti trikáljő magyarázta, apró viaszabuk komédiáznak itt, akárcsak az igazak. Időközbenként fel is mutatott egyet a szatórok közül. Levette róla a selyemkendőt, megmutatta a nézőknek, akik egy torokból kiáthították: »Takarja be!« Harminc-negyven évvel ezelőtt ez valóságos szállóigévé lett Pesten.

A városligeti hidról etették a hattyukat, néztük nyáron a csónakázókat és télen a korcsolyázókat

A vurstli főutója előtt áll a Műszinkör, vagy ahogy a közönség nevezte »A Műszik«. Sziklai Kornél, a kiváló komikus alapította és a kis színház egészen az utolsó időkig lelkes szeretettel fellérekért terjesztette a magyar színjátszás kultúráját... Aztán jött 1944, az Állatkert lakóit mint ahogy multkor elmeséltem a »jó emberek« felhálták, a Műszinkört pedig elhordták tüzelőnek úgy, hogy hírmondó sem maradt belőle.

De ha már itt a vurstliban járunk, ne feledkezzünk meg elődjéről, Ósbudavárról sem. Ez 1896-ban az ezredéves kiállításra épült fel. A budai vár főutcáját, főterét állították fel a török világból. Török lakóházak, mecset, régi oszlopos kut, mutatják be a négy száz év előtti életet, amely álmétkodásra készítette a jó pejtiket. De azért akkoriban is az emivalóknak volt a legnagyobb sikerük. Itt mutatták be először a vurstli-készítő gépet. A fehérkötényes és vapkás kiképző így csinált hozzá étvágyat: »Tessék itt a hús! Gépbe beleteszem, egyet csavarok, kivesszem! Hés volt, vurstli van! Tessék a friss meleg tormászvurstli! Csak tíz krajcár!« És gyűltek a tízkrajcárok és fogytak a vurstlik. Közben odébb Zischler úr

Deutschermeister zenekara muzsikált a legújabb Gassenhauerokat. Amott a jambók énekeltek, hogy »Funiculi Funicula«. Lejjebb a mulatóban Johnson és Beara énekeltek a »Rózsabimbó és a méh«-t és utána hoztak négyesekkel táncoltak. Az ifjú urak azonban a Barison-lányokért keresték fel a helyiséget, hogy megcsodálják szépségüket és versengjenek egy-egy mosolyukért.

Annyira elkészültem a múltba, hogy ész nélkül visszaalérem. Kérem engedjék meg, hogy még egy fejezet erejéig ittmaradhassak!... Köszönöm...

SEILÁGYI ÖDÖN

Csónakok serege várta a szórakozni vágyókat

(Szilágyi Ödön felvételén)

